

Examenul de bacalaureat național 2020
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Teszt 9

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I. TÉTEL

(30 puncte)

A. Írjátok le a vizsgalpra mindegyik kijelentés esetében a helyes válasznak megfelelő betűt! Csak egyetlen helyes válaszlehetőség létezik.

1. Egy helyes bizonyítás során ilyen alapot kell nyújtson az érvek/premissák, amelyek a bizonyítás alapját képezik:
  - a. csak szükséges
  - b. valószínű
  - c. elégséges
  - d. se nem szükséges, se nem elégséges
2. *A Minden ember halandó, Arisztotelész ember; tehát, Arisztotelész halandó* következtetés:
  - a. teljes indukció
  - b. nem teljes indukció
  - c. közvetlen deduktív következtetés
  - d. közvetett deduktív következtetés
3. *A könyv és mesekönyv* fogalmak viszonya:
  - a. alárendeltségi
  - b. ellentétes
  - c. metszési
  - d. azonossági
4. *A Némely turista nem követelőző* kijelentés kvantora:
  - a. némely turista
  - b. nem
  - c. nem követelőző
  - d. némely
5. az az osztályozás, amelyben a gerincoszlop megléte/hiánya alapján az állatokat gerinces és gerinctelen osztályokba soroljuk:
  - a. nem teljes
  - b. helyes
  - c. túl tág
  - d. megsérti azt a szabályt, miszerint az osztályok között ellentétes viszony kell legyen
6. Az alábbiak közül elosztott fogalom:
  - a. középiskolai osztály
  - b. erdő
  - c. fa
  - d. focicsapat
7. A nem teljes indukció során a premissák:
  - a. kevésbé általánosak, mint a konklúzió
  - b. ugyanannyira általánosak, mint a konklúzió
  - c. általánosabbak, mint a konklúzió
  - d. elégséges alapot nyújtanak a konklúzió alátámasztásához

8. A teljes indukció konklúziója:
- valószínű
  - biztos/megalapozott
  - érvényes
  - megerősítő
9. A *virág*, *rózsa*, *fehér rózsa*, *növény* fogalmak közül legkisebb a terjedelme a:
- növénynek
  - virágnak
  - rózsának
  - fehér rózsának
10. A tudatlanságra hivatkozás szofizmája az alábbiak csoportjába tartozik:
- nyelvi szofizma
  - a relevancia szofizma
  - körben forgás szofizma
  - az elégtelen bizonyítás szofizma

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D és E fogalmak úgy, hogy az E fogalom az A fajfogalma, a B fogalom A nemfogalma; a D fogalom a B alárendeltje, de metszési viszonyban van A és E fogalmakkal; a C fogalom metszési viszonyban van a B fogalommal, de a másik három fogalommal ellentétes viszonyban van.

- Ábrázoljátok az Euler-módszer segítségével egyetlen diagramon belül az öt fogalom közti logikai viszonyt!
2 pont
- Az A, B, C, D és E fogalmak közti viszonyt alapul véve, állapítsátok meg, hogy az alábbi fogalmak melyike igaz illetve hamis? (Az igaz mondatokat jelöljétek **I**-vel, a hamisakat pedig **H**-val):
  - Minden A (van) E.
  - Némely C nem B.
  - Egyetlen A sem C.
  - Némely D (van) C.
  - Némely E nem D.
  - Egyetlen B sem A.
  - Némely C (van) E.
  - Minden D (van) B.

8 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- Némely író nem válik elismertté az élete során.*
- Minden személyiségfejlesztő könyv izgalmas a fiatalok számára.*
- Némely személyes tárgy érzelmi értékkel bír.*
- Egyetlen jó szónok sem érzékeny.*

- A. Szerkesszétek meg természetes és formális nyelven egyaránt az 1-es kijelentés alárendelt-ellentétét, a 2-es kijelentés alárendeltjét, a 3-as kijelentés ellentmondóját és a 4-es kijelentés ellentétét.
8 pont
- B. Alkalmazzátok a megfordítás és az átalakítás műveleteit, és írjátok le a 2-es és a 3-as kijelentés mindegyikének a helyes megfordítottját és átalakítottját formális, valamint természetes nyelven egyaránt!
8 pont
- C. Írjátok le természetes és formális nyelven egyaránt a 4-es kijelentés alárendeltjének átalakítottjának a megfordítottját, valamint az 1-es kijelentés fölérendeltjének megfordítottját.
6 pont

D. Két diák, X és Y a következőképpen vélekedik:

X: *Néhány az osztálytársakkal folytatott beszélgetés nem érdekes; tehát néhány az osztálytársakkal folytatott beszélgetés érdektelen.*

Y: *Ha néhány tanár klasszikus zenekedvelő személy, akkor minden klasszikus zenekedvelő személy tanár.*

A fenti helyzetből kiindulva:

- a. Vázoljátok formális nyelven a két diák vélekedését! **4 pont**
- b. Pontosítsátok a formalizált következtetések logikai helyességét/helytelenségét! **2 pont**
- c. Magyarázzátok meg Y diák következtetésének logikai helyességét/helytelenségét! **2 pont**

III. TÉTEL **(30 pont)**

Adott a következő két szillogisztikus módozat: oao-2, eio-4.

1. Írjátok le a mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és írjátok természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a fenti következtetési sémák valamelyikének! **8 pont**

2. Ellenőrizték a Venn-diagram segítségével mindkét szillogisztikus módozat érvényességét, leszögezve azt, hogy milyen döntésre jutottatok! **6 pont**

B. Szerkesszettek formális és természetes nyelven egyaránt egy érvényes szillogizmust, amely a „*Némely szép gesztus szívből jövő tett*” kijelentést támasztja alá! **6 pont**

C. Adott a következő szillogizmus: *Minden bio-élelmiszer egészséges termék; tehát némely egészséges termék kapható a hazai boltokban, mivel némely bio-élelmiszer kapható a hazai boltokban.*

A fenti szillogizmusból kiindulva állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (az igaz kijelentéseket **I** betűvel, a hamisakat **H** betűvel jelöljétek):

- 1. A középfogalom mindkét premisszában elosztott.
- 2. A konklúzió logikai szubjektumát a „egészséges termék” fogalom képezi.
- 3. A szillogizmus konklúziója egyetemesen állító kijelentés.
- 4. A predikátum mind a premisszában mind a konklúzióban elosztott. **4 pont**

D. Adott az alábbi meghatározás:

A türelem, az embernek azt a képességét jelenti, hogy elviseljen sok nehézséget.

- a. Nevezzetek meg egyet a meghatározás szabályai közül, amelyet a fenti meghatározás megsért! **2 pont**
- b. Nevezzetek meg egy másik szabályt, ami a meghatározás helyességére vonatkozik és írjátok egy olyan meghatározást, amely megsérti ezt a szabályt, és amelynek a meghatározandója a „türelem” fogalom. **4 pont**